

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ES KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - - 6 "
 negyed évre - - 3 "
 Egyes szám ára 12 fillér.

Hirdetéseket és előfizetéseket elfogad FÖLDES EDE
 könyvkereskedő, a kinél a lap kiadóhivatala van.
 Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
 Nyilttér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele
 milliméter-árszabás szerint a
 Leopold Gyula
 Vidék Lapok Központi Hirdetési Osztályában
 Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Kossuth Ferencz politikája.

A hó leple betakarta a földet s a szürke égbolt sehol sem mutat legkisebb derűt, világító fényt. De azért a természet nem pihen a hótakaró alatt. Erőt gyűjt, hogy új erőket fejlesszen új tevékenységre.

A képviselőház is pihen. Felette s a magyar politika egere sűrű köd, szomorú szürkeség borul, melyet most a biztató reménynek halvány fénye sem élenkit. Bécs felől hideg, havas felhőket látunk s a mi e felhőkből hulldogál, az — úgy látszik — egyelőre befedez mindent, a mi még a remények zöldjéből a politikai látóhatáron megmaradt.

Am azért működik az élet több kevesebb zajjal, de állandó keserűséggel. Kossuth meg miniszter és pártja tekintélyes. Ha Kossuth nem bízna a jövőben, ha nem remélné faradhatlan munkájának valamelyes sikerét, ha nem lenne, hogy a vele teljesen egyező nézetben levő társaival; Gf. Andrássyval, Wekerlelevel képes lesz megszüntetni ezt a szerencsétlen helyzetet, bizony lehetne volna már véglegesen miniszteri tárczáját és elnöksébe ment volna, amint Justhek kívánták. Kossuth politikai mely belátását lehetetlen tiszteltel nem tekinteni.

Igaz van, midőn a házáért és elveiért hozott nagy áldozatnak jelzi azt az elhatározását, hogy inkább ott hagyta az általa alapított nagy politikai családot, mintsem oly irányba tolassa magát, mely hazánkra nézve veszélyes és a melynek következménye a közjóra káros, a függetlenségi elvekre pedig lejáratás lehetne. Bizonyára könnyű lett volna Kossuthnak egy nagy párt elen felkorbácsolni az egész ország ivergalmát és bőseges tapsot, babert aratni de — igaz van — a népszertü vezérkedés árát nemzetünk fizette volna meg.

Kossuth méltán hirdeti, hogy másra tanítja dicső emlékü atyja példája. Miután tulletek nemzete és ő, a szabadságharcz nem általa felidezett kockázatát, ő következetesen ellenállott minden kísérletnek, hogy a siker biztosítéka nélkül veszélybe sodorja nemzetünket. Így teszen Kossuth is, eltúri hogy inkább megkövezzék, mintsem hogy megszúnjék feltetni hazánkat. Kossuth nem adta fel es nem csorbitotta elveit, midőn elérkezettnek látta az időt, hogy az önálló bankért küzdők taktikát változtassanak.

Melto önerzettel jelenthette ki Kossuth a czeglediek nagy küldöttsége előtt, hogy öregsége daczára meg tanulékony, de egyet nem fog soha megtanulni, azt, hogy midőn építeni akar, e helyett romboljon.

Kossuth a bank megvalósíthatása elől elhárított minden akadályt, kivéve a királyi akaratot. Ennek elhárításán is hat hónapig dolgozott lankadatlanul. Végre kénytelen volt tudomásul venni, hogy ezen akadály elhárítása ez idő szerint lehetetlen. Mint

vezérnek, a lehetetlenséget felismerni, taktikát kellett változtatni, de ebben nem követte pártjának egy része. De ő a másik résszel az elvert tovább küzdve, számba veszi a bebizonyult lehetetlenséget, míg a másik párt tagadja a lehetetlenséget es erőprotáival a király és a nemzet közt akarja letörni.

Nehez helyzetünk minket arra utal — mondja bölcsen Kossuth — hogy az elérhető kevesebbert törekedjünk, midőn a többi elérhetetlennek bizonyul es hogy ne azzai gyengítsük nemzetünket, hogy egyik válságból a másikba vigyük, hanem azzal erősítsük, hogy megszerezzük számára a lehetőség maximumát es teljes erőnkkel dolgozzunk hazánk ereje fejlesztésén minden tereben. „Ha bírok hazámuak vívmányokat hozni, — ugymond — meghozom inkább, mint az elethalal harczt, ha pedig nem bírok, lesz akkor időm ellenzékbe menni.“

Justhek erre azt mondják, hogy Kossuth azért idezte elő a pártszakadást, hogy akár milyen kisebbségnek vezere is, de polczon maradjon! Es nem restellik elvtagadással vádolni Kossuthot, annak a nagy embernek fiát, kinek mulandó részét éppen e napokban helyezik a magyar haza osztatlan kegyelele között végső pihenő helyere, a nagyszerű mauzoleumba, melyet az ország emeltetett. E halhatatlan emlékü embernek fenakölt gondolkozásu fia, kinek oly sokat köszönhet a függetlenségi párt, éppenséggel nem érdemelte meg, hogy becsületes törekvését, mert nem ragyogja körül az oleső népszertüség, hazafias elismeres helyett rút halátlansággal elvtagadásnak minősítsék kicsinyke kis emberek.

Az erdélyi muzeum-egyesület első ünnepe.

50 évvel ezelőtt, 1859. novembereben meg az absolutismus es a nemet bűzök világra lakodott hazánkban, a magyarorszárti az akkori időben rendkívül nagy szerepű ünnepély keretében, igazán nagy kecsedéssel egy fényes kulturális ünnepnek alapját tettek le áldozatkész hazafiak.

A mint Ürmössy Lajos „Tizenhet év Erdély történetéből“ című igen érdekes műveben írja, gróf Mikó Imre buzgó fáradozásának sikerült kivívni, hogy az uralkodó 1859. szeptember 8-án megerősítse az erdélyi muzeum egyesület alapszabályait. E tény villangyorsan futá be egész Erdélyt s a már különben is nagy hullámokat verő nemzeti mozgalmakat még magasabbra emelte. De nemcsak Erdélyben volt kitörő az öröm, hanem Magyarországon is mely megilletődést keltett ezen hír. A magyar akadémia rögtön el is határozta, hogy képviseltetni fogja magát a muzeum-egyesület ünnepélyes közgyűlésen, több magyarországi város is hasonló

határozatot hozott, úgy, hogy a leendő ünnepély a két testvérhaza összeölekezésével történt meg, ez által is nyiltan szentesíték az egymáshoz való tartozást. 1859. november 21-én érkezett le Pestről a magyar akadémia küldöttsége: báró Eötvös József, Danielik János kanonok es Kovács Gyula személyében. Este Kolozsvár fényesen ki volt világítva. Transparentek ragyogtak „Isten áldd meg a két testvérhazát“ felirattal. Az unitárius főtanoda felső emeletén vörös, a közepsőn fehér, az alsón zöld fényben ragyogó mécsekkel volt kivilágítva. Az utcákou nagy sokaság tolongott, mert egész Erdélyből csapatouként gyűlt az ünnepő közönség. Este 9 órakor óriási faklyásmenet vonult báró Eötvös József lakása elé, hol Erdély magyarságának tiszteletét a fényes szónok Nagy Peter, később ref. püspök, tolmácsolta gyujtó beszédben. Istent hívá tanunak a testvérhon iranti szeretetük valódiságáról Eötvös a meghatottságtól alig tudott felelni, mely után a közönség — levett főveggel — elkezdé énekelni a Szózatot es így vonult gróf Mikó Imrehez, kit Tisza Laszlo üdvözölt.

November 23-án a redout terme zsufolva volt magyar öltözetű közönséggel s a karzaton szép díszmagyarban megjelent hölgyekkel. Gróf Mikó, kinek nevet es áldott munkásságát nem feledheti el az erdélyrészi hazafias magyar ember, nagyszabásu beszéddel nyitotta meg a gyűlést, melyet következő szavakkal fejezett be:

„A mindenható, ki e hazát es hű népét ba sorsa nehez napjaiban soha el nem hagyta, legyen velünk most is. Vajha a közös sors az élet legnagyobb tanulságának megismerésére: benső egyezsége birua bennünket! Én buzgóan imadkozom, hogy a mint azon egy szirtláncz, a büszke Kárpát hegység veszi körül e földet; úgy fűzze össze azon egy szeretet s haza iranti hűség most es mindörökkre az ak minden jó fiat es hű népét. Isten legyen velünk es tanácskozasainkkal.“

Gf Mikó után b. Eötvös üdvözle a muzeum-egyesület első gyűlését. „Volt idő — mondá — amidőn a nemzet kebleben tán némi pártszakadások voltak; de ez olyan volt, mint a fa ágainak szetterjedése. Csak egy vihar kellett s ime az ágak mind össze hajlanak. A nemzeti érzet, egység soha se volt szilárdabb, mint e napokban, mint az utóbbi szomorú évtizedben.“

A mely benyomást keltő beszéd elhangzása után a muzeum-egyesület megerősített szabályai olvastattak fel. Csakis egy pontjánál történt felszólalás, ahol az volt kimondva, hogy az egyesület nyelvének meghatározásánál titkos szavazás döntsön. E pontnál felállott Zeyk Karoly — később belügyi államtitkár, majd Alsófehérmegye főispánja — es neheztelését fejezte ki, hogy midőn egy magyar intézet alapittatik, hogyan jöhet kérdés alá:

vajjon lehet-e annak nyelve más, mint magyar? Magyar legyen, magyar a nyelv! kiálták az egész közönség, de gf. Mikó a törvényes formát megakarva tartani, elrendelte a szabály által kívánt titkos szavazást. Gf. Teleki Domokos indítványára azonban kimondatott: „miszerint e szavazási eljárás most, mint rendkívüli körülmény ideiglenesen fogadtatik el, de idővel, adandó alkalmalmmal ki fog történni az alapszabályok cikksorozatából.“

És a szavazás bevégezte után a gyűlésen jelen volt 383 rendes tag egytől egyig a magyar nyelvre szavazott, mit a közönség zajos eljenzéssel fogadott. Gf. Bethlen Farkas kért szót s kiemelve a história hatását a nemzet életére, kívánta, hogy a mult tanítsa meg a magyart cselekedni a jövőben. Megható hangon ecsetelte kegyeletét az ősi magyar nemzeti intézmények iránt és beszede végén ily szavakra fakadt: „ez az amit többé nem birunk! Ez az, amiért most sirunk!“

Az ünnepélyt követő banketten különösen feltűnt a conservatív b. Jósika Lajos tószója, melyben a szoros egyetértést és kitartást kívánta, mint a mely sziklaváron a hatalom erőszakoskodása előbb-utóbb megtörik.“

Hincz Görgy szász lutheránus lelkész kiemelte, hogy mindamellett, hogy tél van: „mi egy becses gyümölcsfát ültetünk, mely — adja Isten, hogy a béke s a polgári és vallásos szabadság viránya fölött terjessze szét lombjait. Éljen az általam imádvá szeretett magyar nemzet, de éljenek a többi nemzetek is. Éljenek a haza minden népei, kik most jó egyetértésben vannak!“ Bárá Kemény István, Alsófehérek 1848-ban volt főispánja könyvelővel szemekkel mondta el köszöntője végén agendáját eképpen: 1. Mindenki tőrje mindig nemzete sorsát méltósággal. 2. Minden magyar legyen jó gazda, mert az egyén vagyona a nemzet vagyona. 3. Minden magyar ápolja a tudományokat, hogy balsorsa közt ez által védje meg nemzetiségét!“

Méltó megszívlelni e szavakat most, 50 év után is.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 50 éves jubileuma.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület ünnepi közgyűlése f. hó 23-án d. e. folyt le az egyetem aulájában nagy ünnepség keretében Kolozsvárt. A hatalmas terem zsufolásig megtöltötték a küldöttségek. A közgyűlést Esterházy Kálmán gróf nyitotta meg és indítványozta, hogy a király képviselőjének bevezetésére küldöttséget menesszenek. Mikor gróf Bánffy György kir. főajtónálló a terembe lépett, Esterházy Kálmán gróf elnök szép üdvözlő beszéddel fogadta.

Bánffy György gróf pár szóval válaszolt az üdvözlésre, kijelentvén, hogy szívesen tesz eleget a király megbízásának, hogy e szép ünnepségen képviselje személyét és megadta az engedélyt a közgyűlés megnyitására.

Üdvözlő beszédek során Lázár István rektor a nagyenyedi Bethlen-kollégium nevében üdvözölte az Egyesületet.

Az üdvözlések elhangzása után Schilling Lajos főtákar ismertette az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapításának történetét.

Ezután Bánffy György gróf, a király képviselője az egész közgyűléssel levonult a Múzeumkertbe, Mikó Imre gróf szobrának megkoszoruzására. A szobornál Udránczy László dr., a kolozsvári egyetem rektora tette le az egyetem koszoruját szép beszéd kíséretében.

A szoborra számos koszorút tettek le, majd a gyűjteményeket tekintették meg.

Délután 2 órakor a Newyork-szállóban Kolozsvár város bankettet adott, este 7 órakor pedig a Nemzeti Színházban diszeládás volt.

Vegyes hírek.

— **Vármegyénk főispánja**, Kemény Árpád báró, a mint híret vettük, a válság kezdetén beadott lemondását megsürgette, s így mielőbb megválik állásától. A, hogy a lapok közlik, ő is a Justh-párthoz csatlakozott.

— **Kitüntetés.** A király Winkler Albert dr. városi főorvost, fegyintezeti hosszú orvosi szolgálataért, visszalépése alkalmából, a Ferencz József rend lovagkeresztjével tüntette ki. — A kitüntetett férfinak, ki társadalmunknak és közintézményeinknek fáradhatatlan buzgósága és tevékeny tagja, a királyi kitüntetéshez örömmel gratulálunk!

— **Hymen.** Bérczy Ernő posta és távirtdi főtanácsos f. hó 21-én házasságra lépett nagyváradi Köblös Erzsébettel, nehai Köblös Miklós főszolgabíró és récei Recsey Ágnes kedves leányával. Tanuk nagyklopotivai Pogány Károly nyug. főispán és Bérczy Imre élesdi főszolgabíró voltak. Az egyházi esketést nagytiszt. Jancsó Sándor ref. lelkész végezte szép beszéd kíséretében, mely után a menyasszony sógora dr. Dobozy Vilmos vm. főorvos háznál a közeli rokonság körében díszes lakodalmi ebéd volt. Fogadja az új pár ószinte szerencsekívánatainkat.

— **Időjárás.** Vasárnapi számunkban közöltük a Meteor időjósolást, mely 23-án valóban be is vált. Hétfőtől tegnapiig sűrűn hullott a hó.

— **Bucsu-est.** Szép és kedélyes bucsu-estét rendeztek a helybeli „Hangya erdélyi központja“ tisztviselői folyó hó 20-án a Két hatyú vendéglőben abból az alkalmából, hogy az általuk szeretett és köztisztviselőben álló Anderlik Ignác titkár a budapesti „Hangya szövetkezet“-hez saját kérelmére történt áthelyezése következtében tőlük megválik. Valóban követendő szép példája ez az öszszetartásnak és egyetértésnek. A kellemes estélyen mintegy negyvenen vettek részt, a melyen a távozó titkár kedves neje is jelen volt, továbbá az intézet hölgy tisztviselői is kivétel nélkül megjelentek. Több felkösztöntő mondottak és a hangulat oly derült volt, hogy vacsora után Káló Géza zenéje mellett a fiatalság tánczra perdült, a mely csak a hajnali órákban ért véget.

— **A Szabad Liceumban** ma este 5 órakor Dóczi Ferencz tanár a Rádiumról tart előadást.

— **Tűz.** A Nagyenyed Könyvnyomda és Papírárugyárnak a fegyintezetben lévő egyik munkatermében kedd éjjel tűz keletkezett. Ugyanis az enyvfőző-üstre ráesett egy kisebb papírhulladékos láda a felette lévő állványról, mitől az üst feldől s az állandóan égő koks-parasztól tüzet fogott a papírhulladék. A tűz lappangva égette az állvány sarkát és a padlót, amikor az éjjeli őr észrevette és nyomban elfojtották. A kár 30—40 koronára tehető.

— **Borászati kongresszust** és borvásárt tartottak a napokban Verseczen, melyen az enyedvidéki borok is keresettek voltak a vásárlók részéről.

— **Nyilvános köszönet.** A Nagyenyedi Prot. Nők Szegényeket és Betegeket Segélyező Egyesülete által f. hó 21-én tartott vallásos összejövetel alkalmával önkénytes

adományokból befolyt 59 kor. 58 fill. Fogadják a szíves adakozók az egyesület hálás köszönetét. Zayzon János pénztáros, Szilágyi Farkas ellenőr.

— **Ujabb részletek Dörmögő Dömtör utazásáról** olvashatók Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legujabb számában. Dömtör, a híres maczkó most már megtanulta az autómobil kormányozni s végleg elhatározza, hogy résztvesz a berlin-budapesti autómobil-versenyen, hogy elnyerje az ötvétezer koronás díjat. Ezenkívül olvasható még a „Jó Pajtás“-ban Endrődi Sándor Csali meséje pompás versekben, Szöllősi Zsigmond keleti elbeszélése, Rákosi Viktor vidám elbeszélése, járás-keles a nagy világban, Ördög a kályhában (vers, szép képpel), Benedek Elek regénye, szerkesztői üzenetek, rejtvények. A sikerült, kedves képeket Tull Ödön és Markó Lajos rajzolták. A „Jó Pajtás“ előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, felévre 5 korona egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér.

CSARNOK.

Hagenbeck és az állatvilág.*

II.

Évek multán, mikor már az állatkereskedés fejlődése tetőpontjára ért, azt kezdte tapasztalni Hagenbeck, hogy az állatkereskedés túlsufaltsága és egyéb okok miatt az állatkereslet föltünően megakad. De ez nem vette el vállalkozó kedvét. Csak újabb erőforrásokat keresett. Ekkor kezdte el néprajzi mutatványait. Közvetítői útján szingáliaiakat, majd lappokat, tűzföldieket, nubiaiakat, eszkimókat, szómaliakat, indusokat, kalamüköket és ceyloniakat hozott Európába. Ezek a népcsoportok magukkal hozták házi állataikat, sátraikat, eszközeiket és városról városra járva híven bemutatták eredeti szokásaikat, ügyességeiket, tánczaikat, hadakozásukat, ünnepeiket, egyszóval otthoni életüket. Ötven, hetven, s néha még kilenczven-ezer látogatója is volt egy-egy napon ezeknek a tanúságos látványosságoknak, a melyek nagy vagyont szereztek Hagenbecknek akkor, mikor kedves állatkereskedése alig jövedelmezett.

A népcsoportok látogatása után nála maradt elefánt-csorda czélszerű fölhasználása kedvéért czirkuszt szervezett és később kísérletet tett az állatszeliiditással is. Hosszas tapasztalás után arra a meggyőződésre jut, hogy „az állatok is csak olyan lények, mint mi és az ő intelligenciájuk nem lényegében, hanem csak foka és erőssége szerint különböző a miénktől.“ Ez a gondolat vezeti Hagenbecket az erőszak nélküli idomítás eszméjére. Új módszere meglepően bevált. Ennek első tűzpróbája a chikagói kiállítás volt, a hol óriási költséggel és fáradsággal szervezett zoológiai czirkuszt bemutatva.

Már előkészületei közben is erősen megkárosította őt az állatai közt kiütött kolera és az e miatt bekövetkezett vesztésgár. De a legkellemetlenebb meglepetés a megnyitás napján érte. Sógora, a ki az állatok idomítását az ő utasítása szerint vezette, hirtelen tifuszba esett. A biztos bukás elől már csak vakmerő elhatározás menthette meg. Maga mellé vette az idomításban rendszerint segítő szolgát és belépett vele, most először, a ketreczbe. Akarata és bátorsága most is győzött. Minden sikerült.

Azt is megtanulhatjuk Hagenbecktől, hogy az állatok megfogása a szabadban sokkal bajosabban megy, mint a hogyan azt a ma-

* Mutatvány az „Állatvilág“ ezimű gazdagon illusztrált havi folyóiratból. Előfizetés egész évre 5 korona. Budapest, VII., Damjanich-utca 36.

jomról és az enyves csizmáról, meg az orosz-lánról és az orra elé tartott paprikáról szóló anekdotákból képzeljük.

A csapatosan járó zsiráfokat, antilópokat és a majmok egyes fajait hajtókkal fogják úgy, hogy az üldözött csapatokból elmaradó gyöngébb, fiatalabb példányokat bekerítik. Az elefántok és orrszarvuk fogása sokkal veszélyesebb, mert ezek dühösen védelemzik fiaikat, a melyeket többnyire csak a szülők élete árán lehet elfogni. A vizilovat szigony-nal fogják, mint a benszülöttet. A szigony-nál fogva kivonszolják őket a partra és a bőrkön ejtett seb csakhamar begyógyul.

A majmoknak csalétket, szerecsenkölest szórnak föl ivóhelyük mellé. Mikor már oda-szoktak és a csalétket gyanútlanul elfogyasztják, akkor a vadászok rejtett kalitkát tákolnak az etetőhelyre növényrostokból és karókból, csapóajtóval. Mikor a páviáncsapat bevonult, rendszeren a vén himek járnak elől, akkor a lesben álló vadász egy elrejtett kötéllel lerántja a csapóajtót. A kelepcebe került állatok lefogása horgas karókkal és a szállító ketreczekbe való áthurcolása még ezután is sok és kemény munkát ad, mert a pávián-himek hatalmas fogazatukkal hósi-eseu védekeznek. A legalkalmasabb vadász-terület Keleti Szudán. Nemcsak azért, mert sok és sokféle állata van, hanem azért is, mert népei gyakorlott vadászok és állatfogók. Némely törzs lóháton, egyetlen karddal közelíti meg a vadat és üldözés közben hátsó lába Achilles-inát szeli ketté. Egész életük csupa vadászkaland és ritka közöttük az olyan férfi, a ki nem a vadállat karmai és fogai közt végzi életét.

De még az összefogdosásnál is nagyobb föladat az állatok elszállítás a legközelebbi kikötőbe. Nagy kecskenyáj kíséri ilyenkor a karavánt, hogy a fiataloknak mindig friss tejet adhassanak, a nem tejelő állatokat pedig a ragadozók táplálására levagassák. És a legjobb igyekezet mellett is az állatoknak legalább fele elpusztul az út alatt az éhség, vagy a szomszág, vagy a türehetetlen hőség miatt.

A rinocerosz könnyen megszelidül és kezes bárány módjára kíséri a karavánt. De annál több baj van a dühös vizilóval, a mely csak erősen megkötözve szállítható el. A vénekkel még így sem tudnak boldogulni. A fiatalokat rendszeren veremmel fogják, a melyet az ő mindennapi utjokon állítanak fel. A viziló-mama rendszerint előre bocsátja fiát, hogy jobban vigyázhasson rá. Csendesesen czammog utána, de mikor észre veszi, hogy az ő háromszáz kilós kicsikéje eltűnik a veremben, rémülten tova iramodik. Megtörtént egy ízben, hogy az elriadt óriás csak néhány lépésig bírta szive nagy bánatát s nem messze a veremtől holtan rogyott össze.

Ugyanilyen érzékeny szívű állat lehet a délafrikai pusztaságok óriása, a jávor antilóp. Ezt is hajtóvadászattal fogják. De a csordától elmaradó borjak csak körülményes eljárással maradnak életben a vadász birtokában. Mikor az izzadástól habzó, halálra rémült állatokat utoléri, vastag pokróczot bori-tanak rájuk, lefektetik őket és altató szert főcskendeznek a bőruk alá. Ennek a hatása alatt alusznak és pihennek másnapig. Mikor fölébrednek, megkötözött teheneket állítanak melléjük, és az árva csakhamar megszokják új anyáikat. E nélkül a művelet nélkül pár óra alatt megöli őket a rémület, vagy a végső kimerülés.

Hagenbeck hozatta Európába az első vad-lovakat is (Fous Prjewalskyi), a melyek há-

rom színváltozatban élnek a Kobdo folyó vidékén Kinai Mongoliában. Oda küldött utazója, Grieger érdekes kalandokat beszél el a csikók elfogásáról és fölneveléséről.

Talán a legegyszerűbb föladatnak mondható a kigyók fogása, mert ezek, ha egészben elnyelt áldozatukkal jóllaktak, hosszú ideig mozdulatlanul hevernek és ilyenkor ártalmatlanok. Az éjjeli hidegtől megdermedt állapotukban is könnyen elfoghatók és a benszülöttet, a kik buvóhelyeiket jól ismerik, rendszeren a reggeli órákban keresik föl őket föld alatti üregekben.

A fogságban még a legveszedelmesebbnek tartott ragadozókat is könnyű megszelidíteni helyes neveléssel, különösen, ha fiatal korukban kerültek fogságba. A rozszindulat, az alattomoság, az alkalmilag kitörő vad természet csak a laikusok képzeletében jellemzi a ragadozókat. Hagenbeck sohasem tapasztalta nagy vadjain ezeket a tulajdonságokat, sőt az oroszlanok és tigrisek közt találta föl legjobb barátait, a melyek idegen kezekbe kerülve évek multán sem feledték el gazdájukat és örvendezve üdvözölték őt, ha ketreczükhez közeledett és vidáman doromboltak neki, ha őket megsimogatta. Egy kedves oroszlanját egy ízben maga szabadtotta meg benőtt karmaitól a nélkül, hogy a fájdalom operáció alatt meg kellett volna kötni.

Volt nála egy ízben két fiatal oroszlan, a melyek már kölyök korukban szoros barátságot kötöttek egy majommal, a mellyel egyszerre kerültek fogságba. Évekig éltek együtt hárman a legjobb viszonyban, mignem egy napon a szegény majom saját hibájából tragikus véget ért. Etetés közben elvett egy csontot az állatok királya elől, a ki fölindulásában agyoncsapta őt. De a rémes tettet illő megbánás követte és a két oroszlan keserves nyivákolással siratta napokig az elhunyt játszótársat.

A fölött állapotban fogott ragadozók idomítása sokkal nehezebb, majdnem lehetetlen. Megszelidülnek ugyan, de betanításra alkalmatlanok. Az emberre nézve csak akkor veszélyes az idomított állatok között való tartózkodás, mikor a szerelem időszaka beköszönt. A sivatag királya ilyenkor annyira feltékeny, hogy a megszokott ápolóját sem engedi szive választottjához közelíteni. Majdnem tragikus összeütközést okozott egy ízben a feltékenység ördöge Hagenbeck nagy ketreczében, a hol egyebek közt egy bengáli tigrispár meg egy fokföldi nagy him oroszlan éltek együtt. Csak nagy nehezen tudta a párbajra kelő lovagokat szétválasztani egy vakmerő őr, a ki a válságos pillanatban a ketreczbe ugrott korbácsával.

Az oroszlan a fogságban mintegy harmincz évig él és harmadfél éves korától átlag tizenhatodik évéig szaporodik.

Hasonlóan a tigris, a mely egy évvel később válik érette. Hagenbeck parkjában több ízben sikerült a nagyobb macskafélék keresztetése. A tigris és az oroszlan házasságából föltűnően erőteljes, halvány csikozatú korcok származtak, a melyek azonban nem bizonyultak szaporodásra képeseknek. Leopárd és puma, oroszlan és leopárd, barna és jeges medve keresztetésére is voltak esetek egyes állatseregletekben.

A ragadozóknál sokkal veszedelmesebbek az értelmes, de szeszélyességükben sokszor kiszámíthatatlan elefántok. Ezek miatt Hagenbeck is nem egyszer életveszélyben forgott. Egy ilyen dühöngő óriást kötéllel kellett kivégeztetnie, miután a lelövésre vállalkozó angol sport-férfi a válságos pillanatban

nem merte elsűtni fegyverét. De az elefántok közt is több a szelid és tanulékony fajta. Egy Bosco nevű nagy him elefántot Hagenbeck hat hét alatt tanított be a czirkuszi mutatványok egész hosszú sorozatára. Két évi művészi szereplés után véletlenül újból visszakerült hozzá ez az állat és emlékező képességének meglepő bizonyítékát adta, mert kitörő örömhangokkal ölelte magához egykori kedves gazdáját és üdvözlésül az arcát is végig nyalta.

Általán úgy tartják, hogy az afrikai elefánt az indiaiul sokkal vadabb természetű és idomításra egyáltalán nem alkalmas. Ez nem felel meg a valóságnak, Hagenbeck például öt idomítatlan afrikai elefántot Virchov kívánságára egy nap alatt tanított be arra, hogy egy-egy lovassal és a hátukra rakott teherrel türelmesen körülsetáljanak.

Az állatkereskedő legveszedelmesebb áruczikkei a kigyók.

A fogságban tartott példányokon tett megfigyelések mindazt igazolják, a mit a természetrajzból eddig is ismertünk: az áldozatul ejtett zsákmánynak egészben való lenyelését, a jóllakás után hetekig tartó pihenést, az óriás kigyók falánkságát és izomzatuk hatalmas erejét, a mellyel az áldozott összeroppantják és mögölik mielőtt lenyelnek. Hagenbeck egyik kigyója olyan falánk volt, hogy egy tengeri malacz elnyelése után éhségében a reá takart gyapjú-pokróczot nyelte be és mielőtt észrevették volna, megfuladt tőle.

Egy tengeri malaczt egyszerre két kigyó rohant meg. Mind a kettő hozzátartott az elnyeléséhez, egyik az egyik, másik a másik végéről. Az erősebbik aztán nemcsak a malaczt nyelte el, hanem vele együtt a belé kapaszkodó társát is, a mely fejével előre siklott be amannak a torkába. (Folytatjuk.)

Felelős szerkesztő:

Dr. MÜLLER JENŐ.

Több pénze akkor lesz,

ha nélkülözhetetlen, olcsó és

tartós szőttesárukat

csak

a Nagyenyedi Szövőgyárból

vesz.

Arjegyzék ingyen küldetik.

Haszonbérleti hirdetés.

A nagyenyedi református presbitérium 75. jkvi határozata szerint az egyház Sárpataki-alapjának tulajdonát képező, 9 és 1/2 hold szántóból álló u. n. **Tinódi tagját** 1910. január 1-től kezdődő 6 évre bérbe óhajtja adni. A bérelni szándékozókat felhívja, hogy ajánlatukat az évi bérösszeg és trágyázási terv megjelölésével ezen hirdetés **megjelenésétől számított 10 napon belül Barabás Károly** egyházi számadó gondnok urhoz nyujtsák be.

229 1-2

1362—1909.

Arverési hirdetemény.

Alulírott község előljárásága ezennel köz-
hirre teszi, hogy Haporton község tulajdo-
nat képező s italméresi joggal bíró házasa-
telke Haporton község házában 1909. évi
november hó 30-án d. e. 11 órakor nyil-
valós arverés útján 3 évre a legtöbbet ígéro-
nek berbe fog adatni.

Kikiáltási ár évi 400 korona.

Az arverési feltételek a hivatalos órák
alatt úgy a körjegyzői irodában, mint Haporton
község házában megtekinthetők.

Haporton, 1909. november hó 12.

Grucza Sámuel,
közs. bíró.

Márton Béla,
körjegyző.

293 1—1

Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár r.-t. Részvénytőke 400.000 kor. Tartalékalap 210.000 kor.	
Előnyös és elad értékpapirokat. Vásárol elfogad értékpapirokat, sorsjegyeket, értékeket kevés örzési díj mellett. Letétbe kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál. Idégen az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltete- lek mellett számíthat le. Váltókat Állandó befétet a legkedvezőbb kamatláb mellett fogad el.	kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapirokra, sorsjegyekre, jóhitelű pénzintézetek részvényeire. és elad értékpapirokat. elfogad értékpapirokat, sorsjegyeket, értékeket kevés örzési díj mellett. kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál. az összeg nagysága szerint legelőnyösebb feltete- lek mellett számíthat le. a legkedvezőbb kamatláb mellett fogad el.
Nyitva áll hétköznap d. e. 9—12-ig, d. u. 3—4-ig.	Üzletfeleink részére telefon bevezetve 14. szám alatt.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu Portland Cementet ajánl olcsó áron a
PORTLAND-CEMENT-gyár Brassóban.
 Itt helyben kapható Klemm Pál cégnél Szentkirály-u. 128.

forduljon minden érdeklődő,
 ki sulyt fektet elsőrendű fajtsza anyagra

NAGYENYED-re
 Alsófehér m.

Gyümölcsfacsemeték
 Sétányfák, Diszserjek, Tülevelűek, Kerítésnövények,
 Bogyógyümölcsűek stb.

Szőlőoltványok. (I. ssima áru)
 európai és amerikai sima és gyökeres vesszők.
 (Oktató diszárjeg zék kívánatra ingyen)

FISCHER és Tarsai
 faiskolák és szőlőoltványtelepek

85 1—

A NAGYSZEBENI
ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR

ad jelzálogkölcsönöket, félévi (tőkét és kamatokat magukban foglaló) részletekben történő törlesztésre
 és pedig a következő feltételek mellett:

A. 5 1/2 % kamatláb mellett a kölcsön legkisebb össz- szége 20.000 K. a) 25 évi törlesztésnél (82 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 29 K. 60 f. b) 35 évi törlesztésnél (70 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 31 K. 08 f.	B. 5 1/4 % kamatláb mellett a kölcsön legkisebb össz- szége 10.000 K. a) 44 1/2 évi törlesztésnél (89 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 30 K. 01 f. b) 27 1/2 évi törlesztésnél (55 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 35 K. 07 f. c) 3 1/2 % kamatláb mellett a kölcsön legkisebb össz- szége 3000 K. a) 40 évi törlesztésnél (80 félévi részlet) a félévi rész- let minden 1000 K. után 31 K. 84 f.	b) 25 évi törlesztésnél (50 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 37 K. 47 f. c) 10 évi törlesztésnél (20 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 65 K. 05 f. D. 6 % kamatláb mellett a kölcsön legkisebb összege 1000 K. a) 32 évi törlesztésnél (64 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 34 K. 98 f. b) 23 évi törlesztésnél (46 félévi részlet) a félévi részlet minden 1000 K. után 39 K. 81 f. c) 18 évi törlesztésnél (36 félévi részlet) a félév részlet minden 1000 K. után 45 K. 05 f. d) 15 évi törlesztésnél (30 félévi részlet) a félév részlet minden 1000 K. után 50 K. 09 f.

Valamennyi kölcsön — az egyszers mindenkorra fizetendő 1 % törzsdíjon kívül — minden egyéb levonás
 nélkül teljes összegben készpénzben fizetetik ki.

Alsó-Fehér és Torda-Aranyos vármegyék területeiről kölcsönkérvények LINGNER GYÖRGY úr
 által Nagyenyeden nyújtandó be, ki bővebb felvilágosítással is szolgál.

Villamosvilágítási berendezéseket
 gyorsan, jól és olcsón készít **WINKLER JÁNOS** szaküzlete Nagyenyed,
 Főtér 5. szám.

Ugyanott hetről hétre kiegészített választék szalon, ebédlő, irodai, hálószoba, konyha, műhely, pincze stb. lámpákban.
 Zsinórfüggők, 4 kor. 70 fill., búzók 7 kor. 50 fill., mennyezetlámpák 6 kor., ámpolnák 11 kor., szalonszillárok 29 kor., ebédlőszillárok
 33 koronától feljebb. Legjobb rendszerű fem- és szenszalas izzólámpák.

47 1—

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.